

Propuneri privind înregistrarea în contabilitate a criptomonedelor potrivit reglementărilor contabile românești

Conf. univ. dr. Mirela PĂUNESCU, conf. univ. dr. Adriana Florina POPA, conf. univ. dr. Radu CIOBANU

Academia de Studii Economice din București

Abstract

Romanian legislation does not include concrete regulations on the accounting treatment of cryptocurrencies. They are not recognized as currencies traded on a regulated market and cannot be categorized as "classic" currencies under the laws in this field. Moreover, given the lack of rules and supervision regarding virtual currencies at global level, as well as their diversification, these new types of amounts are classified as speculative assets by the National Bank of Romania.

In the laws of other states, according to accounting regulations, these virtual currencies are often classified as inventory or intangible assets. Romanian professionals often face uncertainties regarding the correct way of accounting for cryptocurrency transactions, especially since the accounting treatment has tax implications as well.

Therefore, in this article we aim to propose a number of accounting treatments for the most frequent cryptocurrency transactions, in accordance with the Order of the Minister of Public Finance No. 1802/2014 for the approval of the Accounting regulations regarding the individual annual financial statements and consolidated annual financial statements, as subsequently amended and supplemented. In addition, we propose amending the Chart of Accounts so that such elements can be easier to identify in the accounting records of firms that use this type of assets.

Key terms: cryptocurrency, speculative asset, accounting treatment

Termeni-cheie: criptomonedă, activ speculativ, tratament contabil

Clasificare JEL: M41, M49

To cite this article: Mirela Păunescu, Adriana Florina Popa, Radu Ciobanu, *Propuneri privind înregistrarea în contabilitate a criptomonedelor potrivit reglementărilor contabile românești*, *CECCAR Business Review*, N° 9/2020, pp. 11-24, DOI: <http://dx.doi.org/10.37945/cbr.2020.09.02>

În legislația din țara noastră nu există reglementări concrete în ceea ce privește tratamentul contabil al criptomonedelor. Acestea nu sunt recunoscute a fi tranzacționate pe o piață reglementată și nici nu pot fi catalogate drept monede „clasice” în înțelesul acceptat de legile în domeniu. În plus, pe fondul absenței normelor și a supravegherii monedelor virtuale la nivel global, precum și al diversificării lor, aceste noi tipuri de valori sunt clasificate de Banca Națională a României drept active speculative, extrem de volatile și de riscante.

În contextul legislației altor state, potrivit reglementărilor contabile, de multe ori aceste monede virtuale sunt clasificate drept stocuri sau active intangibile. În rândul profesioniștilor din România există adesea neclarități în ceea ce privește contabilizarea corectă a tranzacțiilor cu criptomonede, mai ales că tratamentul contabil are și implicații fiscale.

Așadar, în acest articol dorim să propunem câteva tratamente contabile pentru cele mai frecvente tranzacții cu criptomonede în conformitate cu Ordinul ministrului finanțelor publice nr. 1.802/2014 pentru aprobarea

Reglementărilor contabile privind situațiile financiare anuale individuale și situațiile financiare anuale consolidate, cu modificările și completările ulterioare. De asemenea, propunem modificarea planului de conturi pentru ca astfel de elemente să poată fi identificate mai ușor în evidența contabilă a societăților care utilizează acest gen de active.

➔ Reglementări la nivel internațional și național

Din anul 2008, odată cu apariția Bitcoin, cea mai cunoscută monedă virtuală la acest moment, monedele virtuale (sau criptomonede) s-au aflat într-o continuă dezvoltare, de la tipurile existente până la modalitatea în care ele pot fi utilizate.

Până de curând, asupra acestor monede planau o serie de incertitudini, cum ar fi cele legate de natura lor, legalitatea utilizării ca mijloc de plată, reflectarea în situațiile financiare sau impozitare, raportate nu numai în România, ci și la nivel internațional. Conform definiției date de Autoritatea Bancară Europeană (ABE) în *Avertizarea adresată consumatorilor cu privire la monedele virtuale*, o monedă virtuală este o formă nereglementată de bani în format digital, care nu este emisă sau garantată de o bancă centrală și care poate servi drept mijloc de plată.

La nivel internațional, unul dintre primele studii exhaustive ale naturii monedelor virtuale a fost realizat de Venter (2016). Acesta a analizat posibila încadrare a monedei virtuale în clasele de active deja existente în reglementările internaționale bazate pe IFRS și a concluzionat că, în contradicție cu opinia populară, monedele virtuale nu sunt nici monede în sensul dat de IAS 7 *Situația fluxurilor de trezorerie*, și nici instrumente financiare în sensul dat de IAS 32 *Instrumente financiare: prezentare sau IFRS 9 Instrumente financiare*.

La nivel național, interesul a fost mai degrabă stârnit prin prisma neclarităților legate de impozitare decât prin prisma interesului în ceea ce privește reflectarea în situațiile financiare. Dacă inițial autoritățile de reglementare din România invocau lipsa legislației naționale specifice care să definească și să clasifice aceste tipuri de active (de exemplu, comunicatul BNR sau răspunsurile ANAF la solicitările de clarificare venite de la contribuabili), ulterior, chiar în lipsa sa, diverse reglementări au început să țină cont de ele (de exemplu, modificarea Codului fiscal pentru a preciza modul în care sunt impozitate câștigurile persoanelor fizice din monedă virtuală).

Nu mulți autori din țara noastră s-au aplecat asupra problematicei din punctul de vedere al reglementărilor contabile. Astfel, puține articole de cercetare urmăresc modul în care tranzacțiile cu criptomonede sunt (sau ar trebui să fie) înregistrate în contabilitate. Păunescu (2018a; 2018c) este unul dintre cei câțiva cercetători care au abordat, alături de aspectele fiscale (Păunescu, 2018b), și unele legate de reflectarea în evidența contabilă a criptomonedelor. Un astfel de demers este justificat și prin prisma modului de impozitare a criptomonedelor, în sensul că recunoașterea unui venit din acestea poate declanșa impozitarea lui.

Mai mulți autori au abordat însă lipsa reglementărilor clare care să precizeze modul în care sunt impozitate câștigurile din criptomonede (Milcev, 2018a; Milcev, 2018b; Petre, 2018; Păunescu, 2018b), urmași de firmele mari de consultanță, în special după ce impozitarea persoanelor fizice a fost prevăzută în Codul fiscal (<https://www2.deloitte.com/ro/ro/pages/tax/articles/criptomonedele-si-prima-reglementare-specifica-din-legislatia-nationala-prin-codul-fiscal.html>; <https://www2.deloitte.com/ro/ro/pages/tax/articles/inceput-de-capitol-reglementatorii-nu-mai-pot-ignora-criptomonedele.html>; <https://www.zf.ro/business-hi-tech/pwc-romania-digitalizarea-vine-pest-noi-dar-reglementarile-intarzie-17024843>).

➔ Clasificarea criptomonedelor

La nivel internațional, în ultimii ani, organismele de reglementare au agreat clasificarea criptomonedelor în funcție de natura lor și de intenția de utilizare a societății care le deține. Astfel, s-a căzut de acord că nu poate fi acceptat ca aceste monede virtuale să fie considerate monedă Fiat, dar nici monedă electronică. Conform comunicatului BNR din 2015 referitor la schemele de monedă virtuală (<https://www.bnr.ro/page.aspx?prid=10016>), aceasta nu este nici monedă națională, nici valută, iar acceptarea ei la plată nu este obligatorie din punct de vedere legal. Totodată, moneda virtuală nu reprezintă o formă de monedă electronică în înțelesul Legii nr. 210/2019 privind activitatea de emisie de monedă electronică. Așadar, criptomonedele nu pot fi considerate numerar sau echivalente de numerar. De asemenea, prin prisma definiției larg acceptate a instrumentelor financiare, moneda virtuală nu este un astfel de instrument, fie el de capital sau de datorie, deoarece nu respectă această definiție.

Conform IFRS și OMFP nr. 1.802/2014, cele două clasificări posibile sunt în categoria stocurilor și în cea a imobilizărilor necorporale.

➔ Reglementări ale IASB

În anul 2019, la solicitarea Consiliului pentru Standarde Internaționale de Contabilitate, Comitetul pentru interpretarea standardelor a emis un punct de vedere legat de contabilizarea monedelor virtuale, și anume a aceluia care îndeplinesc trei condiții specificate:

- a) sunt monede digitale sau virtuale înregistrate pe baza tehnologiei registrelor distribuite care utilizează criptografia pentru securitate;
- b) nu sunt emise de o autoritate jurisdicțională sau de un alt terț; și
- c) nu dau naștere la un contract între deținător și o altă parte.

Conform acestui material, criptomonede ar putea fi identificate drept stocuri (caz în care intră sub incidența IAS 2 *Stocuri* și le este aplicabilă inclusiv excepția existentă pentru brokeri/traderi) sau imobilizări necorporale (caz în care intră sub incidența IAS 38 *Active necorporale*).

În continuare prezentăm cele mai des întâlnite situații, alături de monografiile contabile propuse de noi.

1. Societăți care achiziționează criptomonede pentru a-și plasa disponibilitățile (în scopuri investiționale)

Este vorba despre societățile care achiziționează criptomonede (monedă virtuală) cu monedă reală cu ajutorul unor societăți intermediare care acționează pe diverse platforme de tranzacționare. Criptomonedele sunt ulterior păstrate într-un portofel electronic până când entitățile hotărăsc să le preschimbe în monedă reală, obținând astfel un câștig.

În ceea ce privește utilizarea criptomonedelor, considerăm binevenită modificarea planului de conturi din OMFP nr. 1.802/2014 prin introducerea unor conturi distincte în care societățile care investesc în astfel de active să le poată înregistra. În opinia noastră, modificarea planului de conturi este justificată prin prisma faptului că această categorie de active are o natură cu totul diferită de cele existente până în acest moment, regulile de recunoaștere și evaluare sunt diferite față de cele aferente elementelor clasice și, în plus, utilizarea lor va fi în viitor din ce în ce mai extinsă.

Conturile pe care le propunem sunt:

- 372 „Stocuri de natura criptomonedelor”;
- 3721 „Stocuri de natura criptomonedelor deținute în scop investițional”;
- 3723 „Stocuri de natura criptomonedelor – altele decât cele deținute în scop investițional”.

Acestea ar putea funcționa în contrapartidă cu următoarele conturi de cheltuieli și venituri ce ar trebui, de asemenea, introduse în planul de conturi:

- 653 „Cheltuieli privind criptomonedele”;
- 6531 „Cheltuieli privind criptomonedele deținute în scop investițional”;
- 6532 „Cheltuieli privind valoarea justă a criptomonedelor”;
- 6533 „Cheltuieli privind criptomonedele – altele decât cele deținute în scop investițional”.
- 753 „Venituri din criptomonede”;
- 7531 „Venituri din criptomonedele deținute în scop investițional”;
- 7532 „Câștiguri din valoarea justă a criptomonedelor”;
- 7533 „Venituri din criptomonede – altele decât cele deținute în scop investițional”.

De asemenea, în opinia noastră, este necesară modificarea OMFP nr. 1.802/2014 pentru a permite evaluarea lunară a criptomonedelor la valoarea lor justă minus costurile aferente vânzării atunci când sunt schimbate pe platforme electronice liber, lucru care le face lichide și ar putea conduce la aflarea cu relativă ușurință a valorii lor juste.

În cazul criptomonedelor care nu sunt lichide (nu pot fi ușor convertite în monede Fiat), sugerăm ca tratamentul posibil să fie cel bazat pe costul istoric depreciat. Totuși, părerea noastră este că un astfel de scenariu este puțin probabil dacă societatea investește din dorința de a specula rapid diferențele de preț.

Totodată, considerăm că, în măsura în care aceste monede virtuale sunt identificabile specific, ar trebui utilizată metoda identificării specifice, astfel putând fi folosite oricare dintre metodele de evaluare a stocurilor la ieșire permise de OMFP nr. 1.802/2014.

Un alt aspect interesant este cel legat de cursul valutar, în sensul că prețurile criptomonedelor sunt cotate, de regulă, prin referire la dolar sau la o altă valută. Astfel, o modificare de cotație are două componente: creșterea prețului criptomonedei prin referire la valuta respectivă și creșterea datorată cursului valutar.

În lipsa unor precizări specifice în actul normativ amintit și pentru simplificare, propunem ca diferența de preț calculată în lei să se înregistreze cumulat în același cont de venituri sau cheltuieli, pe care noi îl vedem ca fiind legat de activitatea de exploatare a societății, nu de cea financiară.

În ceea ce privește costul de achiziție, considerăm că, atâta timp cât poate fi acceptată utilizarea valorii juste minus costurile aferente vânzării, acesta nu ar trebui să includă comisioanele plătite pentru achiziția criptomonedelor.

Din punct de vedere fiscal, suntem de părere că veniturile din creșterile valorii juste a criptomonedelor sau câștigurile din vânzarea, cedarea ori utilizarea lor ar trebui să fie impozabile, iar cheltuielile din scăderile valorii juste a criptomonedelor sau pierderile din vânzarea, cedarea sau utilizarea lor ar trebui să fie deductibile.

O posibilă monografie contabilă este următoarea:

1. În luna martie, achiziția a 10 monede virtuale lichide VIR 1, la prețul de 1.000 USD/bucată, cu un comision de 1% suportat la achiziție. La data achiziției, cursul BNR este de 4,6 lei/USD.

Cost de achiziție = 10 buc. x 1.000 USD/buc. x 4,6 lei/USD = 46.000 lei

Comision suportat la achiziție = 46.000 lei x 1% = 460 lei

46.000 lei	3721	=	462	46.000 lei
	„Stocuri de natura criptomonedelor deținute în scop investițional”		„Creditori diverși”	

Alternativ, în locul contului 462 „Creditori diverși” ar putea fi utilizat contul 401 „Furnizori”.

– Înregistrarea comisionului:

460 lei	628	=	462	460 lei
	„Alte cheltuieli cu serviciile executate de terți”		„Creditori diverși”	

Notă: O abordare alternativă ar fi includerea în costul de achiziție a comisioanelor suportate în legătură cu achiziția. Argumente ar fi pentru ambele tratamente. Astfel, printr-o paralelă la tratamentul contabil al achiziției stocurilor, am putea justifica includerea comisioanelor în costul de achiziție, acestea fiind suportate în legătură cu cumpărarea activelor. Dacă acceptăm evaluarea la valoarea justă, atunci comisionul ar trebui reflectat pe cheltuielile perioadei, deoarece oricum monedele virtuale vor fi prezentate la valoarea justă (printr-o paralelă cu tratamentul contabil aplicabil instrumentelor financiare cotate).

Considerăm că, în lipsa unei modificări a OMFP nr. 1.802/2014, pe care o sugerăm, forma actuală a reglementării înclină spre capitalizarea comisionului suportat la achiziție.

În altă ordine de idei, o practică a platformelor de tranzacționare a monedelor virtuale de a cota achiziția față de vânzare probabil că va face această dilemă inutilă. Aceasta deoarece, nemandiscutând de comision și neexistând o cotație oficială de referință (cum ar fi cursul BNR în cazul valutilor, unic la nivelul unei zile), achiziția s-ar înregistra pur și simplu la prețul de cumpărare, iar vânzarea, la cel de vânzare, fără a mai fi posibilă individualizarea comisionului.

2. La finalul lunii martie, prețul unitar al monedei VIR 1 crește la 1.100 USD. Cursul BNR al ultimei zile din lună este de 4,61 lei/USD. Comisionul de conversie este de 1%.

Valoare justă = 10 buc. x 1.100 USD/buc. x 4,61 lei/USD – (10 buc. x 1.100 USD/buc. x 4,61 lei/USD) x 1% = 50.202,9 lei

Câștig din variația valorii juste a criptomonedelor = 50.202,9 lei – 46.000 lei = 4.202,9 lei

4.202,9 lei	3721	=	7532	4.202,9 lei
	„Stocuri de natura criptomonedelor deținute în scop investițional”		„Câștiguri din valoarea justă a criptomonedelor”	

3. La finalul lunii aprilie, prețul unitar al monedei VIR 1 scade la 900 USD. Cursul BNR al ultimei zile din lună este de 4,62 lei/USD. Comisionul de conversie este de 1%.

Valoare justă = 10 buc. x 900 USD/buc. x 4,62 lei/USD – (10 buc. x 900 USD/buc. x 4,62 lei/USD) x 1% = 41.164,2 lei

Pierdere din variația valorii juste a criptomonedelor = 50.202,9 lei – 41.164,2 lei = 9.038,7 lei

9.038,7 lei	6532	=	3721	9.038,7 lei
	„Cheltuieli privind valoarea justă a criptomonedelor”		„Stocuri de natura criptomonedelor deținute în scop investițional”	

4. În luna mai, schimbarea celor 10 monede virtuale VIR 1 la cotația de 1.050 USD/bucată. Comisionul suportat este de 1% din valoarea în USD. La data schimbului, cursul BNR este de 4,61 lei/USD.

Numărul de monede virtuale livrate = 10

Prețul de livrare a criptomonedelor = 10 buc. x 1.050 USD/buc. x 4,61 lei/USD = 48.405 lei

Comision = 48.405 lei x 1% = 484,05 lei

48.405 lei/ 10.500 USD	5124	=	7531	48.405 lei/ 10.500 USD
	„Conturi la bănci în valută”		„Venituri din criptomonedele deținute în scop investițional”	

– Descărcarea din gestiune a criptomonedelor:

41.164,2 lei	6531	=	3721	41.164,2 lei
	„Cheltuieli privind criptomonedele deținute în scop investițional”		„Stocuri de natura criptomonedelor deținute în scop investițional”	

– Înregistrarea comisionului:

484,05 lei 105 USD	628	=	5124	484,05 lei 105 USD
	„Alte cheltuieli cu serviciile executate de terți”		„Conturi la bănci în valută”	

Notă: Dacă platforma de intermediere nu practică un comision, ci cotații diferite la vânzare față de cumpărare, veniturile recunoscute vor fi cele aferente cotației, fără înregistrarea unui comision. Și în cazul în care platforma de intermediere practică un comision, poate fi măcar analizată dacă este adecvată recunoașterea venitului direct prin deducerea comisionului din prețul de vânzare al monedei virtuale, OMFP nr. 1.802/2014 neoferind prea multe informații legate de posibila deducere sau nu a comisioanelor reținute de cumpărător din prețul de vânzare.

Considerăm că, în lipsa unei modificări a OMFP nr. 1.802/2014, pe care o sugerăm, forma actuală a reglementării înclină spre scăderea comisionului direct din venitul recunoscut, și nu spre înregistrarea sa pe cheltuieli.

2. Societăți care intermediază tranzacții cu criptomonede

În acest caz este vorba despre societățile care realizează următoarele tranzacții (de multe ori prin ATM-uri virtuale sau reale):

- încasează numerar (monedă reală) de la diverse persoane fizice sau juridice și oferă în schimb criptomonede, aplicând un comision la suma încasată; și/sau
- încasează criptomonede (monedă virtuală) de la diverse persoane fizice sau juridice și oferă în schimb monedă reală, aplicând un comision la suma încasată.

În opinia noastră, pentru această situație este binevenită modificarea planului de conturi din OMFP nr. 1.802/2014 prin introducerea unor conturi distincte în care societățile ce investesc în astfel de active să poată înregistra criptomonedele achiziționate în schimbul monedelor vândute.

Ca și în cazul anterior, conturile pe care le propunem sunt:

372 „Stocuri de natura criptomonedelor”;

3721 „Stocuri de natura criptomonedelor deținute în scop investițional”;

3723 „Stocuri de natura criptomonedelor – altele decât cele deținute în scop investițional”.

Acestea ar putea funcționa în contrapartidă cu următoarele conturi de cheltuieli și venituri ce ar trebui, de asemenea, introduse în planul de conturi:

653 „Cheltuieli privind criptomonedele”;

6531 „Cheltuieli privind criptomonedele deținute în scop investițional”;

6532 „Cheltuieli privind valoarea justă a criptomonedelor”;

6533 „Cheltuieli privind criptomonedele – altele decât cele deținute în scop investițional”.

753 „Venituri din criptomonede”;

7531 „Venituri din criptomonedele deținute în scop investițional”;

7532 „Câștiguri din valoarea justă a criptomonedelor”;

7533 „Venituri din criptomonede – altele decât cele deținute în scop investițional”.

Totodată, susținem necesitatea modificării OMFP nr. 1.802/2014 astfel încât să precizeze că evaluarea ulterioară a acestor monede trebuie făcută la costul istoric depreciat, eventualele câștiguri legate de criptomonede urmând a fi recunoscute atunci când ele sunt vândute (cedate sau preschimbate în alte monede), de o manieră similară tratamentului existent pentru stocuri. Sugerăm ca aceste variații de valoare să nu fie recunoscute anual, ci lunar, în funcție de prețurile de schimb ale criptomonedelor.

Alternativ, ar putea fi incluse criteriile astfel încât noțiunea de depreciere să nu fie recunoscută la toate variațiile de preț, ci doar dacă sunt îndeplinite anumite criterii (cum ar fi o scădere pe termen lung). Un tratament de acest gen ar ține cont de activitatea societăților de intermediere a criptomonedelor, care nu ar trebui să aibă pe stoc valori mari din astfel de active.

De asemenea, considerăm că, în măsura în care aceste monede virtuale sunt identificabile specific, ar trebui utilizată metoda identificării specifice, astfel putând fi folosite oricare dintre metodele de evaluare a stocurilor la ieșire permise de OMFP nr. 1.802/2014.

Din punct de vedere fiscal, potrivit opiniei noastre, câștigurile din vânzarea, cedarea sau utilizarea criptomonedelor ar trebui să fie venituri impozabile, iar cheltuielile din scăderile valorii juste a acestora sau pierderile din vânzarea, cedarea sau utilizarea lor ar trebui să fie deductibile.

O posibilă monografie contabilă este următoarea:

1. În luna martie, schimbarea pentru un client a 10 monede virtuale VIR 1 în USD la cotația de 1.000 USD/bucată. Comisionul reținut de la cumpărător este de 1% din valoarea în USD. La data schimbului, cursul BNR este de 4,6 lei/USD.

Valoare în lei achitată, fără comision = 10 buc. x 1.000 USD/buc. x 4,6 lei/USD = 46.000 lei

46.000 lei/ 10.000 USD	3723 „Stocuri de natura criptomonedelor – altele decât cele deținute în scop investițional”	=	5124 „Conturi la bănci în valută”	46.000 lei/ 10.000 USD
---------------------------	---	---	--------------------------------------	---------------------------

Comision încasat la achiziție = 46.000 lei x 1% = 460 lei

460 lei/ 100 USD	5124 „Conturi la bănci în valută”	=	708 „Venituri din activități diverse”	460 lei/ 100 USD
---------------------	--------------------------------------	---	--	---------------------

2. Tot în luna martie, schimbarea a 10.605 USD în monede virtuale VIR 1 la cotația de 1.050 USD/bucată. Comisionul reținut de la cumpărător este de 1% din valoarea în USD. La data schimbului, cursul BNR este de 4,61 lei/USD.

Numărul de monede virtuale livrate = 10

Prețul de livrare a criptomonedelor = 10 buc. x 1.050 USD/buc. x 4,61 lei/USD = 48.405 lei

Comision = 48.405 lei x 1% = 484,05 lei

48.405 lei/ 10.500 USD	5124 „Conturi la bănci în valută”	=	7533 „Venituri din criptomonede – altele decât cele deținute în scop investițional”	48.405 lei/ 10.500 USD
---------------------------	--------------------------------------	---	--	---------------------------

– Descărcarea din gestiune a criptomonedelor:

46.000 lei	6533 „Cheltuieli privind criptomonedele – altele decât cele deținute în scop investițional”	=	3723 „Stocuri de natura criptomonedelor – altele decât cele deținute în scop investițional”	46.000 lei
------------	--	---	---	------------

– Înregistrarea comisionului:

484,05 lei/ 105 USD	5124 „Conturi la bănci în valută”	=	708 „Venituri din activități diverse”	484,05 lei/ 105 USD
------------------------	--------------------------------------	---	--	------------------------

3. Achiziția pentru rulajul curent a altor 10 monede virtuale lichide VIR 1, la prețul de 1.000 USD/bucată, cu un comision de 1% suportat la achiziție. La data achiziției, cursul BNR este de 4,6 lei/USD.

Cost de achiziție = 10 buc. x 1.000 USD/buc. x 4,6 lei/USD = 46.000 lei

Comision suportat la achiziție = 46.000 lei x 1% = 460 lei

46.460 lei	3723 „Stocuri de natura criptomonedelor – altele decât cele deținute în scop investițional”	=	462 „Creditori diverși”	46.460 lei
------------	---	---	----------------------------	------------

Notă: Deoarece scopul deținerii monedelor virtuale este de a le tranzacționa și de a obține comisioane din intermediere, considerăm mai potrivită capitalizarea comisionului suportat la achiziție în costul inițial al monedelor.

La finalul lunii martie, prețul unitar al monedei VIR 1 crește la 1.100 USD. Cursul BNR al ultimei zile din lună este de 4,61 lei/USD.

Valoarea monedei deținute = 10 buc. x 1.100 USD/buc. x 4,61 lei/USD = 50.710 lei

Creștere de valoare = 50.710 lei – 46.460 lei = 4.250 lei

Această creștere de valoare nu se va înregistra la câștigurile perioadei, nefiind definitivă.

4. La finalul lunii aprilie, prețul unitar al monedei VIR 1 scade la 900 USD. Cursul BNR al ultimei zile din lună este de 4,62 lei/USD.

Valoarea monedei deținute = 10 buc. x 900 USD/buc. x 4,62 lei/USD = 41.580 lei

Scădere de valoare = 46.460 lei – 41.580 lei = 4.880 lei

În primul scenariu, scăderea prețului de tranzacționare se va înregistra din motive de prudență:

4.880 lei	6532	=	3723	4.880 lei
	„Cheltuieli privind valoarea justă a criptomonedelor”		„Stocuri de natura criptomonedelor – altele decât cele deținute în scop investițional”	

Notă: Reiterăm sugestia ca variațiile temporare de curs, chiar negative, să nu se înregistreze la finalul lunii, ci la momentul preschimbării acelei monede într-un alt activ, sau să fie definite criterii pentru recunoașterea unei depreciere, care să țină cont nu de variațiile temporare, ci de factori ce pot arăta o depreciere a criptomonedelor.

Considerăm că, în lipsa unei modificări a OMFP nr. 1.802/2014, pe care o sugerăm, forma actuală a reglementării înclină spre recunoașterea pe cheltuieli a variațiilor nefavorabile de valoare, dar nerecunoașterea celor pozitive care ar duce la prezentarea unei valori mai mari decât costul istoric.

5. În luna mai se schimbă 5 monede virtuale VIR 1 pe 3 monede virtuale VIR 2, cotate la 2.000 USD/bucată, cu un comision de 1% suportat la achiziție și plătit separat de cumpărător în monedă VIR 2. La data achiziției, prețul pentru moneda VIR 1 este de 1.200 USD. La data schimbului, cursul BNR este de 4,62 lei/USD.

Valoare VIR 1 = 5 buc. x 1.200 USD/buc. x 4,62 lei/USD = 27.720 lei

Cost VIR 1 (după deprecierea de la finalul lunii anterioare) = 41.580 lei x 5 buc./10 buc. = 20.790 lei

Valoare VIR 2 = 3 buc. x 2.000 USD/buc. x 4,62 lei/USD = 27.720 lei

Valoare comision = 27.720 lei x 1% = 277,2 lei

Deoarece schimbul de active mobile necorporale trebuie reflectat ca fiind compus din două tranzacții complementare (o vânzare și o cumpărare), sugerăm următorul tratament contabil:

27.720 lei	461	=	7533	27.720 lei
	„Debitori diverși”		„Venituri din criptomonede – altele decât cele deținute în scop investițional”	

– Descărcarea din gestiune a criptomonedelor VIR 1:

20.790 lei	6533	=	3723	20.790 lei
	„Cheltuieli privind criptomonedele – altele decât cele deținute în scop investițional”		„Stocuri de natura criptomonedelor – altele decât cele deținute în scop investițional”	

– Primirea monedei VIR 2, prin schimb:

27.720 lei	3723	=	462	27.720 lei
	„Stocuri de natura criptomonedelor – altele decât cele deținute în scop investițional”		„Creditori diverși”	

– Compensarea debitorilor diverși cu creditorii diverși:

27.720 lei	462	=	461	27.720 lei
	„Creditori diverși”		„Debitori diverși”	

– Înregistrarea comisionului în monedă VIR 2:				
277,2 lei	461	=	708	277,2 lei
	„Debitori diverși”		„Venituri din activități diverse”	
– Primirea comisionului în monedă VIR 2:				
277,2 lei	3723	=	462	277,2 lei
	„Stocuri de natura criptomonedelor – altele decât cele deținute în scop investițional”		„Creditori diverși”	
– Compensarea debitorilor diverși cu creditorii diverși:				
277,2 lei	462	=	461	277,2 lei
	„Creditori diverși”		„Debitori diverși”	

3. Societăți care utilizează criptomonede în activitatea curentă (ca mijloc de plată sau de încasare)

Este vorba despre societățile care:

- utilizează criptomonedele ca mijloc de încasare pentru serviciile prestate/bunurile vândute;
- utilizează criptomonedele ca mijloc de plată pentru furnizori, angajați, alte datorii; și/sau
- acordă/primesc împrumuturi în criptomonede.

În opinia noastră, în această situație, criptomonedele ar trebui clasificate drept imobilizări necorporale. Suplimentar, OMFP nr. 1.802/2014 ar trebui modificat pentru a introduce noi conturi, dar și pentru a permite o derogare importantă de la regulile aplicabile imobilizărilor necorporale, și anume privind lipsa amortizării.

În ceea ce privește posibilitatea reevaluării, considerăm că ar trebui ca entitățile să le poată reevalua lunar pe tipuri de imobilizări necorporale (și nu cu periodicitatea prevăzută de OMFP nr. 1.802/2014, prea lungă) și să nu fie necesar să apeleze la un evaluator extern atâta timp cât criptomonedele sunt lichide (lucru foarte probabil, altfel fiind imposibil să fie utilizate ca mijloc de plată alternativ). Ținând cont de natura distinctă a acestor active, inclusiv de introducerea unui cont nou în care să se înregistreze creșterile de valoare nerealizate (datorate unor variații de preț), ar fi oportună și definirea unor criterii pentru recunoașterea unei depreciere, care să țină cont nu de variațiile temporare, ci de factori ce pot arăta o depreciere a criptomonedelor.

Alternativ, ar trebui analizată posibila modificare a OMFP nr. 1.802/2014 astfel încât să le permită entităților raportoare să utilizeze propria politică contabilă, caz în care ar fi posibil ca unele dintre ele să nu folosească reevaluarea.

Propunerea noastră pentru această situație este modificarea planului de conturi din OMFP nr. 1.802/2014 prin introducerea contului distinct **204 „Criptomonede”**, cu ajutorul căruia societățile care utilizează criptomonede în scopul plăților curente să le poată înregistra. Acest cont ar putea funcționa în contrapartidă cu conturile de cheltuieli și venituri propuse mai sus.

Din punct de vedere fiscal, potrivit opiniei noastre, câștigurile din vânzarea, cedarea sau utilizarea criptomonedelor ar trebui să fie venituri impozabile, iar cheltuielile din scăderile valorii juste a acestora sau pierderile din vânzarea, cedarea sau utilizarea lor ar trebui să fie deductibile.

O posibilă monografie contabilă este următoarea:

1. Achiziția pentru utilizarea curentă a 10 monede virtuale lichide VIR 1, la prețul de 1.000 USD/bucată, cu un comision de 1% suportat la achiziție. La data achiziției, cursul BNR este de 4,6 lei/USD.

Cost de achiziție = 10 buc. x 1.000 USD/buc. x 4,6 lei/USD = 46.000 lei

Comision suportat la achiziție = 46.000 lei x 1% = 460 lei

46.460 lei	204	=	462	46.460 lei
	„Criptomonede”		„Creditori diverși”	

2. Plata unei facturi de utilități în moneda virtuală VIR 1:

Pe baza facturii, suma datorată este de 2.400 lei, iar conform cotației acceptate de furnizorul de utilități, contravaloarea în monedă virtuală este de 0,5 VIR 1.

Preț de livrare VIR 1 = 2.400 lei/0,5 VIR 1 = 4.800 lei/VIR 1

Cost de achiziție VIR 1 = 4.640 lei/VIR 1

– Livrarea criptomonedelor:

2.400 lei	461	=	7533	2.400 lei
	„Debitori diverși”		„Venituri din criptomonede – alte decât cele deținute în scop investițional”	

– Descărcarea din gestiune a criptomonedelor:

2.320 lei	6533	=	204	2.320 lei
	„Cheltuieli privind criptomonedele – alte decât cele deținute în scop investițional”		„Criptomonede”	

– Închiderea facturii de utilități:

2.400 lei	401	=	461	2.400 lei
	„Furnizori”		„Debitori diverși”	

3. Încasarea unei facturi emise către un client folosind criptomonede de tip VIR 1:

Valoarea facturii este de 23.800 lei (inclusiv TVA); cotația de schimb pe site-uri specializate este de 1.100 USD/VIR 1; cursul valutar BNR este de 4,61 lei/USD; cotația acceptată de client și folosită pentru stingerea creanței este de 5.000 lei/VIR 1.

Cotația pe piață a criptomonedei, echivalent în lei = 1.100 USD/VIR 1 x 4,61 lei/USD = 5.071 lei/VIR 1

Numărul de monede virtuale primite = 23.800 lei/5.000 lei/VIR 1 = 4,76 VIR 1

Dacă admitem că moneda virtuală este un activ mobil și, conform legislației românești actuale (Codul fiscal și OMFP nr. 1.802/2014, pct. 56 alin. (4)), un schimb nu poate fi recunoscut fără a fi descompus într-o tranzacție de vânzare și una de cumpărare, societatea în cauză va trebui să recunoască achiziția criptomonedelor și apoi să facă o compensare cu creanța care se stinge. Costul de achiziție al criptomonedelor va fi cel agreat cu clientul, și nu cotația de piață.

4,76 VIR 1/ 23.800 lei	204	=	462	4,76 VIR 1/ 23.800 lei
	„Criptomonede”		„Creditori diverși”	

– Închiderea facturii emise către client:

23.800 lei	462	=	411	23.800 lei
	„Creditori diverși”		„Clienți”	

4. Plata salariilor:

Salariile datorate sunt în sumă de 24.000 lei; cotația de schimb pe site-uri specializate este de 5.050 lei/VIR 1 (în echivalent lei); salariații acceptă în schimbul sumei datorate cele 4,76 monede virtuale VIR 1.

Din motivele prezentate mai sus (conform legislației românești actuale), un schimb nu poate fi recunoscut fără a fi descompus într-o tranzacție de vânzare și una de cumpărare, societatea în cauză trebuind să recunoască livrarea criptomonedelor și apoi să facă o compensare cu datoria care se stinge. Costul de livrare al criptomonedelor va fi cel agreat cu salariații, și nu cotația de piață.

Salariile datorate sunt de 24.000 lei și, conform cotației acceptate de salariați, contravaloarea în monedă virtuală este de 4,76 VIR 1.

Cost de achiziție = 4,76 VIR 1 = 23.800 lei/VIR 1

– Livrarea criptomonedelor:				
24.000 lei	461	=	7533	24.000 lei
	„Debitori diverși”		„Venituri din criptomonede – alte decât cele deținute în scop investițional”	
– Descărcarea din gestiune a criptomonedelor:				
23.800 lei	6533	=	204	23.800 lei
	„Cheltuieli privind criptomonedele – alte decât cele deținute în scop investițional”		„Criptomonede”	
– Închiderea salariilor:				
24.000 lei	421	=	461	24.000 lei
	„Personal – salarii datorate”		„Debitori diverși”	

4. Societăți care „crează” criptomonedă

Societățile creează criptomonede prin *mining*, practic prin validarea proceselor de tip *blockchain* în baza protocoalelor de validare.

În opinia noastră, în ceea ce privește această situație este oportună modificarea planului de conturi din OMFP nr. 1.802/2014 prin introducerea contului distinct **713 „Venituri aferente costurilor criptomonedelor”**, cu ajutorul căruia criptomonedele să poată fi înregistrate de către societățile care le obțin.

Înainte de a prezenta monografia sugerată de noi trebuie clarificate câteva aspecte.

În primul rând, trebuie stabilit dacă „minerii” (cei care obțin noi monede virtuale prin validarea proceselor de tip *blockchain*, suportând, în cazul anumitor monede, costuri din ce în ce mai mari în timp pe măsură ce numărul de monede în circulație crește) prestează un serviciu (validând în folosul rețelei anumite informații/procese) sau nu. O dificultate suplimentară apare din faptul că „minerii” nu au contracte încheiate cu nicio contraparte pentru serviciile pe care le aduc rețelei.

În al doilea rând, merită subliniat că pentru a face *mining* „minerii” suportă costuri însemnate, printre care cele mai importante sunt cele cu tehnologia de calcul, cu aplicațiile necesare și cu electricitatea consumată.

Câteva dintre problemele care apar în legătură cu activitatea de *mining de monedă virtuală* sunt:

1. Costul inițial de înregistrare în contabilitate

Una dintre dificultățile apărute este repartizarea costurilor de producție pe monedele virtuale obținute. La aceste societăți se poate pune problema imposibilității utilizării costului standard de producție. În plus, monedele virtuale pot fi obținute în timp, nu la un singur moment în cursul lunii, fiind necesară repartizarea costurilor suportate (spre exemplu, dacă se repartizează costurile lunare pe monedele obținute în luna respectivă sau se pot repartiza costurile trimestriale pe numărul de monede obținut în trimestrul respectiv).

O altă problemă poate fi aceea legată de noțiunea de *producție în curs de execuție*, care în cazul criptomonedelor nu poate fi identificată (concret, costurile suportate în luna mai se pot referi parțial și la monede obținute în iunie, procesul de *mining* fiind continuu).

2. Clasificarea monedei obținute prin mining

Dacă moneda obținută este destinată vânzării ulterioare (lucru foarte probabil), ea va fi clasificată drept stoc (vezi pct. 2 anterior). Dacă moneda obținută este utilizată (integral sau parțial) pentru nevoile societății în ce privește plățile (cum ar fi plata salariilor, a furnizorilor sau alte scopuri), ea va fi clasificată drept activ necorporal.

O posibilă monografie contabilă este următoarea:

În cursul lunii se suportă salarii în sumă de 5.000 lei și costul utilităților consumate, de 20.000 lei. Amortizarea tehnicii de calcul este de 4.000 lei și alte costuri indirecte legate de obținerea criptomonedelor sunt în

sumă de 1.000 lei. Se obțin 10 criptomonede, care vor fi vândute și preschimbate în valută. Pe site-urile specializate, acestea sunt cotate la 1.000 USD/bucată. La finalul lunii, cursul BNR este de 4,6 lei/USD. Societatea vinde criptomonedele la cotația menționată imediat după ce le-a obținut. Comisionul de schimb impus de platforma de intermediere este de 1%.

✓ **Varianta 1. Obținerea de criptomonede este asimilată realizării stocurilor de produse finite.**

Cost de producție = 5.000 lei + 20.000 lei + 4.000 lei + 1.000 lei = 30.000 lei

Valoare de piață = 10 buc. x 1.000 USD/buc. x 4,6 lei/USD = 46.000 lei

30.000 lei	3723	=	713	30.000 lei
	„Stocuri de natura criptomonedelor – altele decât cele deținute în scop investițional”		„Venituri aferente costurilor criptomonedelor”	

– Livrarea criptomonedelor:

10.000 USD/ 46.000 lei	461	=	7533	10.000 USD/ 46.000 lei
	„Debitori diverși”		„Venituri din criptomonede – altele decât cele deținute în scop investițional”	

– Descărcarea din gestiune a criptomonedelor:

30.000 lei	6533	=	3723	30.000 lei
	„Cheltuieli privind criptomonedele – altele decât cele deținute în scop investițional”		„Stocuri de natura criptomonedelor – altele decât cele deținute în scop investițional”	

– Înregistrarea comisionului suportat:

100 USD/ 460 lei	628	=	462	100 USD/ 460 lei
	„Alte cheltuieli cu serviciile executate de terți”		„Creditori diverși”	

– Compensarea și încasarea a 9.900 USD:

<u>46.000 lei</u>	%	=	461	46.000 lei
45.540 lei	5124		„Debitori diverși”	
460 lei	462		„Creditori diverși”	

✓ **Varianta 2. Obținerea de criptomonede este contrapartida aferentă unui serviciu prestat către rețeaua blockchain.**

Cost de producție = 30.000 lei

Valoare de piață = 46.000 lei

– Înregistrarea cheltuielilor suportate după natura lor – din dorința de a simplifica, nu o vom prezenta.

– Recunoașterea venitului obținut:

10.000 USD/ 46.000 lei	461	=	708	10.000 USD/ 46.000 lei
	„Debitori diverși”		„Venituri din activități diverse”	

Alternativ, se poate utiliza contul 7533 „Venituri din criptomonede – altele decât cele deținute în scop investițional”, dar, în funcție de obiectul de activitate al societății, în cazul în care constituie activitate curentă această sumă ar trebui prezentată ca parte a cifrei de afaceri. Sugerăm utilizarea contului 461 „Debitori diverși”, și nu a contului 411 „Clienți”, deoarece pentru aceste servicii nu există o contrapartidă identificabilă. Serviciul prestat vizează rețeaua blockchain.

– Primirea criptomonedelor în schimbul serviciului prestat:

46.000 lei	3723	=	462	46.000 lei
	„Stocuri de natura criptomonedelor – altele decât cele deținute în scop investițional”		„Creditori diverși”	

– Compensarea creanței cu datoria:

46.000 lei	462	=	461	46.000 lei
	„Creditori diverși”		„Debitori diverși”	

– Livrarea criptomonedelor:

10.000 USD/ 46.000 lei	461	=	7533	10.000 USD/ 46.000 lei
	„Debitori diverși”		„Venituri din criptomonede – altele decât cele deținute în scop investițional”	

– Descărcarea din gestiune a criptomonedelor:

46.000 lei	6533	=	3723	46.000 lei
	„Cheltuieli privind criptomonedele – altele decât cele deținute în scop investițional”		„Stocuri de natura criptomonedelor – altele decât cele deținute în scop investițional”	

– Înregistrarea comisionului suportat:

100 USD/ 460 lei	628	=	462	100 USD/ 460 lei
	„Alte cheltuieli cu serviciile executate de terți”		„Creditori diverși”	

– Compensarea și încasarea a 9.900 USD:

46.000 lei	%	=	461	46.000 lei
45.540 lei	5124		„Debitori diverși”	
	„Conturi la bănci în valută”			
460 lei	462		„Creditori diverși”	

5. Criptoactive care nu reprezintă criptomonede, ci dau dreptul (atestă o obligație) la un serviciu/la livrarea unor bunuri în viitor

În cazul acestor active care atestă obligația emitentului de a presta anumite servicii/de a livra anumite bunuri în viitor către deținător, la prețuri mai avantajoase sau în condiții mai favorabile comparativ cu cumpărătorii care nu dețin astfel de active, considerăm că tratamentul contabil corect este cel utilizat pentru avansurile primite, respectiv plătite. În speță, aceste active virtuale, indiferent dacă sunt tranzacționabile sau nu, nu diferă de un avans decontat într-o monedă Fiat.

➔ Concluzii

În concluzie, susținem oportunitatea modificării OMFP nr. 1.802/2014 pentru a permite tratamente specifice criptomonedelor, cum ar fi:

1. Posibilitatea de a înregistra schimbul de criptomonede sau schimburile directe fără a fi nevoie de două tranzacții diferite (soluție pe care considerăm că o impun reglementările existente), așa cum am arătat în monografia prezentată. Această recunoaștere a unui schimb de bunuri mobile necorporale (cazul schimbului de criptomonede) sau a dării în plată (conform Codului civil) în cazul achitării cu criptomonedă a diverse bunuri sau servicii ar trebui exceptată de la regula impusă de Codul fiscal, permițându-se înregistrarea schimbului direct. În lipsa unei astfel de excepții pot interveni probleme legate de TVA sau de documentarea corectă a tranzacției (de exemplu, pentru compensările de creanțe și datorii prezentate anterior nu este clar ce documente justificative ar putea fi utilizate).

2. Posibilitatea de a compensa veniturile cu cheltuielile din criptomonede (ținând cont de natura lor de cele mai multe ori foarte lichidă). O astfel de compensare ar avea impact asupra situațiilor financiare raportate, dar și din punct de vedere fiscal pentru anumite entități (cum ar fi microîntreprinderile).

3. Posibilitatea entității raportoare de a alege anumite tratamente contabile care fac excepție de la cele existente în acest moment în OMFP nr. 1.802/2014 și reglementarea mai specifică a acestora.

4. Introducerea unor principii de recunoaștere a veniturilor și cheltuielilor generate de criptomonede tocmai pentru a ține cont de impactul fiscal al utilizării acestor tranzacții.

Bibliografie

1. Milcev, A. (2018a), *Patru aspecte fiscale de luat în considerare înainte de lansarea unei oferte ICO*, disponibil la <http://taxnews.ro/wp/2018/03/22/alex-milcev-eypatru-aspecte-fiscale-de-luat-in-considerare-inaintede-lansarea-unei-oferte-ico/>.
2. Milcev, A. (2018b), *Tranzacționarea crypto-monedelor – o piață mult prea mare pentru a rămâne în afara legislației fiscale*, disponibil la <http://taxnews.ro/wp/2018/02/20/alex-milcev-eytranzactionarea-criptomonedelor-o-piata-mult-preamare-pentru-a-ramane-in-afara-legislatiei-fiscale/>.
3. Păunescu, M. (2018a), *Exploratory Study on Accounting and Taxation of Virtual Currencies by Romanian Companies*, Audit Financial, Vol. 16, No. 150, pp. 239-248, disponibil la https://www.researchgate.net/publication/331704369_Exploratory_study_on_accounting_and_taxation_of_virtual_currencies_by_Romanian_companies.
4. Păunescu, M. (2018b), *Impozitarea tranzacțiilor cu monedă virtuală în cazul societăților românești care aplică IFRS*, Tax Magazine, nr. 3, pp. 182-189, disponibil la <https://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.journals/txmgz5&div=35&id=&page=>.
5. Păunescu, M. (2018c), *The Accountant's Headache: Accounting for Virtual Currencies Transactions*, AMIS Proceedings 2018, disponibil la https://www.researchgate.net/publication/331704362_The_accountant's_headache_accounting_for_virtual_currencies_transactions.
6. Petre, D. (2018), *Atracția crypto valutelor și inevitabila impozitare*, disponibil la https://www.hotnews.ro/stiri-specialisti_deloitte-21804323-atractia-crypto-valutelor-inevitabilaimpozitare.htm.
7. Venter, H. (2016), *Digital Currency – A Case for Standard Setting Activity*, disponibil la <https://www.ifrs.org/-/media/feature/meetings/2016/december/asaf/digital-currency/asaf-05-aasb-digitalcurrency.pdf>.
8. <https://www.zf.ro/business-hi-tech/pwc-romania-digitalizarea-vine-peste-noi-dar-reglementarile-intarzie-17024843>
9. <https://www2.deloitte.com/ro/ro/pages/tax/articles/criptomonede-si-prima-reglementare-specifica-din-legislatia-nationala-prin-codul-fiscal.html>
10. <https://www2.deloitte.com/ro/ro/pages/tax/articles/inceput-de-capitol-reglementatorii-nu-mai-pot-ignora-criptomonede.html>
11. <https://www.bnr.ro/page.aspx?prid=10016>